

CRUYSBERGHES, Karel (Meerhout 28 maart 1891 – Korbeek-Lo 6 mei 1976).

Groeide op in een boerengezin en studeerde aan de seminaries van Hoogstraten en Mechelen en in Geel. In 1915 werd Cruysberghs in Engeland tot priester gewijd, waarna hij als aalmoezenier aan het front werd aangesteld. Daar stond hij bekend om zijn Vlaamsgezindheid, maar hij was niet actief in de **Frontbeweging**. Na de oorlog studeerde hij een jaar theologie in Leuven en werd daarna benoemd tot professor algemene moraal en tot directeur van het Mechelse Grootseminarie. Daarnaast was hij auteur van meer dan zestig religieuze werken.

Cruysberghs werd door de Kerk als een brandblusser ingezet toen eind de jaren 1920 de spanningen tussen de Katholieke Actie en het Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond (AKVS), dat de Katholieke Actie verweet zowel aan godsdienstige als aan politieke actie te doen, hoog opliepen. Als algemeen proost (1928-1931) van het Jeugdverbond voor Katholieke Actie (JVKA) vertegenwoordigde hij samen met Van Goethem het jeugdverbond in de moeilijke onderhandelingen die vanaf eind maart 1928 plaatsvonden met het nationalistische AKVS. Alhoewel Cruysberghs een verzoenende politiek voerde, verzette hij zich hevig tegen de exclusief kerkelijke inslag die de radicale nationalistische AKVS aan de Katholieke Actie wilden geven. Toen *De Vlaamsche Vlagge* hem hierom scherp aanviel, reageerde Cruysberghs door in een brief van 28 juni 1928 te stellen dat het AKVS omwille van haar politiek karakter niet kon toegelaten worden tot het JVKA. Dit bezegelde de breuk tussen beide verenigingen. Cruysberghs betreurde niettemin de daaropvolgende AKVS-ondergang en schreef in zijn *Mémoires* (1965) "dat ik gedaan heb wat ik kon om haar te redden, maar zichzelf heeft het niet gewild".

Als vice-rector (1931-1936) van de Katholieke Universiteit Leuven was Cruysberghs medeverantwoordelijk voor de vernederlandsing van deze instelling. Toen hij in 1936 de Leuvense universiteit verliet, was dit reeds voor 80% van de leergangen gebeurd. Ook in zijn functie van algemeen proost van de Belgische Boerenbond (1936-1962) speelde Cruysberghs een belangrijk rol. Hij wist de organisatie uit de financiële crisis te halen.

WERKEN: *Mémoires*, 1965.

LITERATUUR: L. Vos, *Bloei en ondergang van het AKVS*, 2 dln., 1982.

BERNARD VAN CAUSENBROECK

Aldemar van der Cruyssen was onder meer actief in het Antwerpse Willemsfonds en de Liberale Vlaamsche Bond. Hij publiceerde novellen en romans in de traditie van Hendrik Conscience. (AMVC)